

ח"פי האטום" ללב המורים

מאת: צבי פלטיאל*
היחידה לפעולות נוער, מכון ויצמן למדע

בקרב תראה אור החוברת הראשונה של כרך ב' של "פי האטום" - עלון פיסיקה לנוער. אולי זמן זה מתאים לסיכום בן שורות ספורות של שנת "פי האטום" הראשונה והעלאת מספר הצעות להגברת שיתוף הפעולה בין מורי הפיסיקה ומערכת "פי האטום". משיתוף פעולה כזה - כך אנו מקווים - יהנו כולם: המורים, מוציאי "פי האטום" לאור ומעל כולם התלמידים קוראי החוברת.

מנויי "פי האטום", כ-1000 מספרם, מפוזרים בכל רחבי הארץ ובאים מכל רבדי האוכלוסייה היהודית והערבית. מספר זה תואם את התחזיות המוקדמות, אך אין ספק שעדיין ישנם לא מעט קוראים בכוח אשר שמע "פי האטום" לא הגיע אליהם. אין ספק שלתרומתם של המורים שהציגו את החוברת לפני תלמידיהם בכיתות, על לוחות המודעות או בספריות חלק לא מבוטל בהצלחה זו. מאידך נתקלנו גם במספר תלמידים מקופחים אשר למרות העניין שגילו בפיסיקה ובתוכן החוברות, לא זכו לראות אותן או לשמוע עליהן בבית ספרם. שנה חדשה מביאה עמה גם מחזורים חדשים של תלמידים (מכל כיתות ביה"ס התיכון) אשר לא היו מסוגלים להנות מתוכן החוברות בשנה שעברה, אך ימצאו בהן עניין רב כיום לאחר שהתבגרו מעט ורכשו ידע וניסיון. נראה לנו, על כן, שיש טעם להצגה מחודשת של "פי האטום" על ידי המורים. חוברות המגיעות לספרית בית הספר או של מנויים מקרב התלמידים יכולות לשמש לצורך זה. מורה אשר יזדקק לחוברות לשם הדגמה יוכל לפנות למערכת "פי האטום" ויקבלן בדואר (ללא תשלום).

בארבע חוברות כרך א' של "פי האטום" נסקרו נושאים מתחום החלקיקים האלמנטריים, האסטרופיסיקה וכיבוש החלל, פיסיקת הראיה והפיסיקה של בועות סבון. קוראי החוברות מצאו על דפיהן חדשות מעניינות מחזית המחקר והפיתוח לצד בעיות (ברמות שונות) שהיוו אתגר לתלמידים ולמורים מתעניינים כאחד.

*עורך "פי האטום".

זרם התגובות והתשובות של קוראי החוברות היה תחילה דל ביותר אך ניכרת עליה במספר הפותרים והמגיבים עם צאתה של כל חוברת חדשה, גם כאן יש מקום לעידודם של תלמידים מתעניינים על-ידי מוריהם לפתור את הבעיות ולשלוח את הפתרונות למערכת "פי האטום". ההתמודדות עם בעיות מעניינות, האינטראקציה ההדדית ופרסום שמות הפותרים עשויים להגביר את עניינם של התלמידים במדע הפיסיקה. כך, בעקיפין, עשויים הם גם לסייע למורה במלאכת ההוראה.

אחת היוזמות הייחודיות של "פי האטום" היתה, והינה, סדרת מפגשי הקוראים. במפגשים אלה משוחח מדען בהרחבה על נושא שטופל באחת מחוברות העלון עם ציבור תלמידים (+ מורים והורים) מבין קוראי העלון ושאינם בין קוראיו. בשנת הלימודים שעברה קיימנו שבעה מפגשים בערד, רעננה, תל-אביב, חיפה, קרית ביאליק, חצור וקבוצת דפנה, במפגשים אלו דובר על "מושבות בני אדם בחלל" ועל "כוכבים וגלקסיות". במפגשים בעתיד, ידובר בנושאים אלו ובנושאים נוספים כגון: נושאים בחלקיקים אלמנטריים; בועות סבון ועוד. בכל הכרוך בארגון המפגשים זכינו רק לניצנים של שיתוף פעולה מצד המורים. יצויין שאין גובים תשלום מהמשתתפים במפגש או מבית הספר והכניסה למפגשים מותרת לכל המתעניינים. אנו פונים בקריאה למורים לסייע בארגון מפגשי קוראים אלו. לצורך זה, אנא פנו אלינו בטלפון או בכתב עם הצעה של מועד רצוי עבור מפגש. המשך הכנתו יעשה תוך שיתוף פעולה בין המורה ומערכת "פי האטום". כתובתנו:

"פי האטום"
היחידה לפעולות נוער
מכון ויצמן למדע
רחובות 76100

טלפון: 054-83587
054-82970

לבסוף, ענין התגובות. בבחירת החומר עבור "פי האטום", בבחירת מדוריו ובעיותיו, ובאופי הפעילות סביבו (מפגשים ועוד) יש משום ניסוי. תגובת התלמידים והמורים, הערותיהם ובקורתם בעינינים אלה חיונית לשם התאמה טובה יותר של כתב העת לציבור קוראיו ולשם הגברת העניין בפיסיקה ובמדעים בקרב בני הנוער. קבלנו עד כה כמה תגובות ממספר מורים. אלה כללו נושאים שונים החל מהשאלה בדבר נחיצות הופעתו של "פי האטום", דרך הצעת נושאים שונים למאמרים וכלה בהערות על בעיה זו או אחרת ממדור הבעיות "דע מה שתשיב". תגובות נוספות של מורים ומחנכים שתקבלנה ברצון ותענינה על-ידי המערכת.

- נסכם באיזכור ארבעת הנושאים בהם אנו מייחלים לשיתוף פעולה נרחב יותר וקוראים לכם המורים לקחת חלק פעיל יותר:
1. הצגת החוברות לפני תלמידי בית הספר,
 2. עידוד תלמידים מתעניינים לקחת חלק פעיל יותר בנושאים כגון פתרון בעיות ומשלוח התשובות, ביצוע ניסויים מוצעים (ואולי הדגמות בכיתה).
 3. ארגון מפגשי קוראים, על-ידי פניה למערכת "פי האטום" לפי הכתובת שבגוף הכתבה. המשך הארגון יעשה על-ידי המורה, ביה"ס ומערכת "פי האטום".
 4. משלוח תגובות, הערות, הצעות ודברי ביקורת למערכת "פי האטום" על כל נושא שנראה קשור לחוברות ולפעילות סביבן.

